

Oslovit svět, oslovit církvev

Kardinál Roncalli překvapil svět tím, že si po zvolení papežem vzal pokorně jméno nehodného papeže ze středověku Jana XXIII. Kardinál Bergoglio překvapil zase tím, že si zvolil jméno chudáčka Božího, svatého Františka. Toho uznávají všechna náboženská vyznání i lidé dobré vůle na celém světě. A právě ty chce římský biskup František oslovit. Jím také platila jeho první slova: Buona sera, dobrý večer! Svým prostým životem je už dnes brán jako mluvčí všech slušných lidí na celém světě. Dát si svatého Františka do erbu byla dobrá volba!

Právě svatý František kdysi oslovil církev. Chtěl jí vrátit svobodu chudoby. Založil hnutí, ale vecpali ho do kláštera: byl strach z evangelia... Svatý František mohl zachránit Evropu od nevolnictví. Nenastaly by lidové revolty proti bohaté církvi, nebyla by nutná ani Francouzská revoluce. Teprve až po 800 letech, díky Bergogliovi – Františkovi, se dostala františkánská idea za zdi Vatikánu. Vejde i do církve? Papežskými dekrety se církvi nepomůže, pouze přitažlivostí světeckých postav. Podaří se to? Nebo „šťastně“ přežijeme papeže Františka, a pak všechno půjde zase postaru dál?

Modlitba a kněžská služba

Mnoho jezuitů mívá uprostřed svých pastoračních povinností pocit viny, že nežijí bohatým životem modlitby, že na ni mají málo času. Chtěl bych nabídnout pár řešení tohoto pocitu nespokojenosti. Podle mě se totiž opírá o falešné rozdvojení duchovního života a kněžské služby.

(Dokončení z minulého čísla)

Souhlasím s tím, že v duchovním životě potřebujeme obvyklé tradiční prostředky, které nás sjednocují s Bohem – rytmus liturgické modlitby, kontemplativní ztišení, zpytování svědomí, naslouchání Božímu slovu, slavení eucharistie a život ze svátostí, vzájemnou kněžskou podporu a přátelství v komunitě spolubratří. Zároveň se ale domnívám, že role těchto prostředků je služebná, protože jejich smyslem je pomáhat nám vnímat Boží jednání uprostřed naší jezuitské služby. Pokusím se nyní podělit o pár životních zkušeností, v jejichž rámci lze láskyplnou Boží přítomnost odhalit.

Zkušenost společenství

Zkušenost Boží přítomnosti ve společenství zažívá většina z nás při dvou příležitostech. První z nich je osobní pastorační setkání. Mám na mysli ty úchvatně vzácné chvíle, kdy nám někdo odhaluje pravdu o sobě způsobem, jakým o tom do té doby s nikým nemluvil, kdy nám svěřuje

své tajemství s naprostou důvěrou. Všechny masky spadly a pravda byla vyslovena jako nikdy předtím. Bohužel ale často ztrácíme povědomí o tomto úžasném tajemství naší činnosti. Nepochází nám, že důvěra, kterou nám druzí v takové chvíli projevují, je možná jen díky činnosti Božího Ducha, který v nich jedná. Uniká nám onen kairos, onen milostiplný okamžik Božího jednání v pastoračním setkání, a proto je naše modlitba a náš duchovní život chudší.

Druhá zkušenost naší jezuitské kněžské služby je spojena se zkušeností společenství při slavení liturgie. Jsem si jist, že většina z nás se jejímu slavení věnuje se vši odpovědností – chystáme si kázání, spolu s dalšími spolupracovníky plánujeme, jak bohoslužbu připravit, aby podporovala ducha modlitby a byla krásná. Zároveň je ale třeba uvést, že liturgie ze své podstaty přesahuje všechnu naši přípravu, naše vlohy pro liturgii i naše vlastní očekávání. Společenství, které slaví bohoslužbu,

v ní především zakouší a poznává Boží přítomnost. Zřejmé je nám to zejména ve chvílích, kdy nás něco nečekaně překvapí. Vyřčené slovo získává sílu, která nás převyšuje. Píseň, kterou jsme už mnohokrát zpívali, má na naše společenství náhle úplně nový účinek. Chvíle ticha je tak naplněna ovzduším modlitby, které objímá celé naše shromáždění, že máme přímo obavu se pohnout nebo nadechnout, abychom nenarušili ono mlčení, v němž je přítomen milující Bůh. Takovouto zkušenost Boží přítomnosti přítom můžeme zažít za naprosto rozdílných okolností. Může k tomu dojít při významné liturgické slavnosti, ale jistě se to může stát i při jednoduché všední bohoslužbě v malém společenství. Pokaždé však zakoušíme, že platí Ježíšův výrok z evangelia: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich“ (Mt 18,20).

To, k čemu vybízím, tedy je, abychom si připomínali svou vlastní zkušenost se slavením liturgie, při které pro nás byla Boží přítomnost jasná a hmatatelná. Hluboce věřím, že taková zkušenost je Božím navštívením a že takto prožitá liturgie posiluje to nejlepší z naší jezuitské modlitby a našeho duchovního života.

Zkušenost prázdnoty

Další zkušeností jezuitské kněžské služby, která odhaluje Boží přítomnost, je zkušenost osobní prázdnoty.

Jde o určitý druh chvilkového vyhoření, v němž se člověk cítí zcela vyčerpán, bez nadšení a zbaven jakékoliv energie. Člověk najednou nedokáže být takovým člověkem, křesťanem a jezuitou, jak to druzí od něho očekávají. Už zkrátka nemá, z čeho by rozdával.

Příliš často takovou zkušenost považujeme za něco, čemu je třeba se vyhnout nebo co lze tzv. vyřešit skleničkou alkoholu, vasedáváním u televize apod. I já jsem svého času vyzkoušel různé hloupé a neodpovídající prostředky, jak se s vnitřní prázdnotou vypořádat. Až po čase jsem se z vlastního života a od mnoha ostatních jezuitů naučil, že Bůh může být nalezen i v takovéto prázdnotě, zejména pokud se jedná o důsledek námahy, kterou jsme vynaložili ve své apoštolské službě.

Vyhýbání nebo únikové jednání zde prostě nefunguje. Musíme vstoupit do této prázdnoty a hledat touhu a přání, které ji způsobují. Tato prázdnota totiž znamená naši vrozenou hlubokou touhu po Bohu. Právě o ní mluví svatý Augustin, když říká: „Nepokojné je naše srdce, Bože, dokud nespočine v tobě!“ Podobně řečeno: Když se snažíme vyhnout tomuto typu prázdnoty, hazardujeme s naším životem modlitby a s naším duchovním životem.

Zkušenost svědomí

Zkušenost svědomí je součástí života každého dospělého muže i ženy. Pro

jezuitu je to ústřední část jeho spirituality. Je to onen drobný, tichý hlas, který nás často velmi naléhavě vyzývá k jezuitskému magis. Je to volání k sebepřekročení, kterému se nezdá vyhýbáme nebo ho otupujeme, čímž riskujeme otupení našeho skutečného ducha. Může to být výzva překročit hranice vlastní farnosti a překonat své předsudky. Může to být výzva žít mnohem štedřeji, být velkorysejší a velkodušnější; jednoduše být lidmi, kteří žijí evangelními hodnotami, evangelním přesvědčením a evangelními závazky.

Věřím, že každý jezuita čas od času zaslechl tento naléhavý hlas svědo-

mí. Pravidelně nás vyrušuje z našeho pohodlí, z naší ochrany sebe sama, z našich malicherností a nedostatku velkorysosti a ochoty nasadit se pro druhé. Často na nás naléhá, když to nejméně čekáme. A když na tento hlas odpovíme, naplňuje nás to hlubokým pokojem, osobním uspokojením a pocitem, že naše služba má smysl. Křesťanská tradice nás učí, že tento hlas je hlasem Božím. Musíme mu tedy popřávat sluchu, pokud chceme, aby naše modlitba a náš duchovní život rostly a prohlubovaly se. Tento někdy nenápadný hlas nás dokáže vést po Božích cestách, které jsme si do té doby nedokázali ani

Měli bychom se stát vnímavějšími a pozornějšími k onomu Božímu hlasu, jemuž říkáme křesťanské svědomí, domnívá se Frank J. Houdek SJ
(Foto archiv)

představit. Umí odhalit naše skryté rezervy, o kterých se nám jednoduše ani nesnilo. Chci nás tedy povzbudit, abychom se stali vnímavějšími a pozornějšími k tomuto Božímu hlasu, jemuž říkáme křesťanské svědomí.

Zkušenost krásy

Dále chci upozornit na zkušenost krásy jako projevu Boží přítomnosti. Odvolávám se na příhodu spojovanou se sv. Ignácem, podle které pokračuje, když se díval na krásu hvězdné noční oblohy, nemohl se ubránit uchvácení z Boží velikosti. Do této zkušenosti tedy zahrnuji různorodé projevy krásy kolem nás: krásu stvoření, krásu výtvaru lidského ducha ve výtvarném umění nebo hudbě, krásu dětské nevinности, krásu manželské lásky, krásu moudrosti starých lidí. Často se s touto krásou setkáváme v naší kněžské službě, ale bohužel až příliš často nám tato vnitřní krása uniká, protože jsme příliš zaměstnaní. Tím jen ochuzujeme naši modlitbu i náš duchovní život.

Zkušenost zla

Nakonec bych chtěl promluvit o zkušenosti zla. Jak nám může tato pronikavá zkušenost ukázat Boží tvář? Pokaždé, když se setkáváme se zlem, si mnohem víc uvědomujeme, jak by věci neměly být. Rozrušení, které v nás setkání se zlem vyvolává, nám ukazuje, kde se děje chyba, co potřebuje nápravu a uzdravení. Sami sobě v nitru říkáme: Takhle by to nemělo

být, budu se vši silou snažit změnit věc k lepšímu. Skutečně, je to často zkušenost zla, co v nás vyburcuje ty nejlepší síly ke službě druhým.

Je myslím jasné, že naše jezuitská služba nás každodenně vystavuje styku s podobně odpudivými projevy zla. Nepřejde den, abychom se neseťkali s něčím, co je, ale nemělo by být: spory v rodině, manželské těžkosti a nevěra, ponižování v zaměstnání, zneužívání dětí a dětská pornografie, rasový a sexuální útlak, dotěrné sexuální obtěžování. Seznam těchto příkladů může být dlouhý a stále roste. Zkušenost se zlem, které potkáváme, nás může dovést až k depresi a vysílení, ale také se může stát místem objevení Boží lásky a síly pro naši jezuitskou kněžskou službu. Může nám ukázat úžasnou a tvořivou Boží sílu, která i uprostřed skutečnosti zla dokáže odhalit něco z Boží dobroty a pečující přítomnosti.

Všechny výše zmíněné zkušenosti jsem uvedl jako příklady možných míst, kde se lze setkávat s Boží přítomností. Důraz jsem kladl na zkušenost v souvislosti s naší kněžskou službou. Pevně totiž věřím, že osobní duchovní zkušenost je drahocennou perlou a skrytým pokladem v nás, který je nám zároveň snadno přístupný.

Frank J. Houdek SJ

*Ze Studies in the Spirituality of Jesuits
24/1 (January 1992) přeložil a redakčně
upravil Petr Hawlíček SJ*

Papež reformátor

František, první jezuitský papež, se záhy po svém zvolení před více než dvěma lety stal světovou osobností prvního řádu. Autoritou, kterou vyhledávají a ctí nejen oddaní katolíci, ale i představitelé jiných církevních či náboženských směrů, jakož i ateisti. Významní státníci ve Vatikánu leští kliky. Malý, takřka bezbranný církevní stát se tak stal za tohoto pontifika důležitým hráčem světové politiky.

Můžeme zmínit tři doklady tohoto tvrzení. Byl to právě Vatikán, který za papeže Františka a díky úsilí jeho státního sekretáře Pietra Parolina zprostředkoval rozhodující část tajných rozhovorů mezi USA a Kubou, které přispěly k normalizaci jejich vztahů v prosinci loňského roku. Jak Barack Obama, tak Raúl Castro to uznali a otevřeně papeži za jeho přístup poděkovali. Převratná událost!

Méně vděčnosti přišlo z Turecka, když František letos – v čase stého výročí od začátku genocidy Arménů osmanskými Turky – nazval tuto věc pravým jménem. Podle papeže to vskutku byla genocida. Turecko reagovalo rozčileně, ale papežovo gesto pomohlo osvobodit světovou politiku od přílišné opatrnosti.

Last but not least. K nelibosti Izraele František oficiálně uznává Stát Palestina a dokonce docela nedávno (v měsíci máji 2015) jakoby uspořádal „palestinský den“ ve Vatikánu.

Svatořečil totiž vůbec první dvě palestinské světice, a na tento obřad přijel nejen palestinský prezident Mahmúd Abbás, ale i několik tamních imámů. František si od toho bezpochyby slibuje nejen politickou stabilizaci Blízkého východu, ale i posílení náboženské svobody v tomto regionu. Ostatně starostka Betléma Vera Babounová, palestinská katolička, před pár měsíci navštívila papeže a Vatikán, aby upozornila na neblahé následky zdi, kterou postavil a ještě dále rozšiřuje Izrael v okolí Ježíšova rodiště.

Encyklika se světovým dopadem

Kromě těchto mezinárodních vztahů jsou Františkovou obzvláštní zásluhou jeho časté a výmluvné přímluvy za uprchlíky. Zejména za ty, kteří směřují ze severní Afriky do jižní Evropy. František bývá proto nazýván hlasem migrantů.

Ačkoli se právě připravuje ekologická encyklika Františkova – zde

jde také o vědomé navazování na svatého Františka z Assisi – podobu svých církevních reforem papež naznačil zejména ve své exhortaci *Rádost evangelia (Evangelii Gaudium)*. Ta vzbudila velkou pozornost na celém světě, např. v Jižní Koreji, kde se stala bestsellerem. Je to jeho programový spis – podobně jako pro apoštola Pavla byla programovým spisem epištola Římanům. Církevních dokumentů všeho druhu je nespočet, tento by však neměl zůstat bez pozornosti všech v církvi. Encyklika je ostatně velmi srozumitelně napsána. A ovšem i svěže kriticky.

Církev pro druhé

„Doufám, že více než strach z pochybení nás bude pudit strach z uzavřenosti do struktur, které nám skýtají falešnou ochranu, do norem, které z nás činí nelítostné soudce, do zvyků, v nichž se cítíme klidně, zatímco venku je množství hladovějících a Ježíš nám bez ustání opakuje: ‚Vy jim dejte jíst‘.“ František v celé exhortaci vybízí k tomu, aby církev byla církví pro druhé, církví, která vychází, která se vůči hříšníkům staví s otevřenou náručí, místo aby byla „kontrolorem milosti“, jak se přechásto děje. Kostely mají být veřejnosti

Anketa

Jaroslav Šebek,
historik

Co nejvíc oceňujete na papeži Františkovi?

Při pohledu na dosavadní pontifikát papeže Františka bych jako hlavní klad vyzvedl zejména jeho přínos k obnovení důvěryhodnosti církve před širokou veřejností. Mnohé z jeho programu ostatně naznačil i výběr jména, odkazující na velkého reformátora středověku, sv. Františka z Assisi, tedy zájem o chudé a další sociálně znevýhodněné skupiny lidí, a také touha po vnitřní obnově „Ježíšova domu“, tedy církve. Již ve svém jihoamerickém působišti se snažil rovněž o zapálení misijního nadšení ve znamení odvahy a otevřenosti vůči rozdílně smýšlejícím nebo těm, kteří se nehlásí k žádné víře. Prvořadý úkol proto vidí v šíření evangelia, které se má dostat ze zákřístí do ulic. Velice na něm oceňuji schopnost vyložit základní pravdy a hodnoty víry srozumitelně. František je papežem, který i ve veřejném prostoru jasně pojmenovává věci dříve, než se jimi začnou zabývat politické a jiné instituce. Celkově tedy vnímám papeže jako odvážného člověka, který mění církev i svět.

otevřené, ale ani dveře svátostí by neměly být z ledajakého důvodu uzavřené. Vždyť „eucharistie, byť představuje plnost svátostného života, není odměnou pro dokonalé, nýbrž velkorysým lékem a pokrmem slabých“. Církev nemá být celnicí, nýbrž otcovským domem.

Je docela příznačné, že text je signován právě na svátek Krista Krále (24. listopadu 2013), neboť vztah k Ježíši zde naprosto dominuje, přičemž celé psaní vyústí v úchvatnou modlitbu k Panně Marii, hvězdě evangelizace. Podle Františka má evangelizační působení církve ma-

riánský styl, neboť „pokaždé, když pohlédneme na Marii, opět věříme v převratnou sílu něhy a lásky“. Téma něhy vůbec, zejména Boží něhy vůči nám, jeho dětem, prostupuje celým dokumentem.

Prubířský kámen

Je dojemné sledovat, jak moc papeži záleží na kázání při nedělní mši. „Homilie je prubířským kamenem hodnocení, jak blízko je pastýř svěmu lidu a jak se s ním setkává.“ František si je vědom toho, že tu spočívá Achillova pata církevního zvěstování. „Víme totiž, že věřící (...) se často trápí podobně jako vysvěcení služeb-

Anketa

Letošek už je druhým rokem, kdy můžeme sledovat dílo papeže Františka – a to už je čas pro menší bilancování.

Osobně mi byl hned na začátku sympatický svým skromným vystupováním, neformálním stylem, hmatatelným lidstvím a také zaměřením na chudé a sociálně vyloučené. Později mě nadchnul svým chápavým přístupem k nesezdaným, rozvedeným a homosexuálům. Mezi jinými na něm oceňuji věc, která se možná bude zdát na první promyšlení banální: a to jeho práci s novými technologiemi a médii. Svou mediální prezentací však papež František nejen deklaruje, že je moderní, současný, že má přehled o nejrůznějších patrech, v němž dnešní svět funguje, ale otevírá tak církev nejmladší generaci, i lidem jiného vyznání a nevěřícím. Což je podle mě správná cesta – otevření, vystoupení za práh, odpouzdření, dialogu. V tomto ohledu mě překvapilo a mrzelo odmítnuté setkání s dalajlámou, protože si myslím, že máloco je tak potřebné a užitečné jako mezináboženský dialog. Jejich schůzka by navíc stvrdila jednu důležitou historickou zkušenost – totiž, že totalitarizmu a terorizmu by se ustupovat nemělo.

*Kateřina Tučková,
spisovatelka a kurátorka*

Františkovou obzvláštní zásluhou jsou jeho časté a výmluvné přímluvy za uprchlíky
(Foto archiv)

níci: jedni nasloucháním a druhí kázáním.“ Homilie je pro papeže dialog Pána s jeho lidem, vždyť „kazatel má nádherné a obtížné poslání sjednocovat srdce, která se milují: srdce Páně se srdci jeho lidu“. Papež zde dokonce navrhuje způsob, jak se mají kazatelé připravovat na svá kázání. „Nedělní čtení se v plné nádheře rozezná v srdci lidu, pokud se takto rozezněla nejprve v srdci pastýře.“

Toto zaujetí Božím slovem a jeho rezonancí v každé, i té nejposlednější farnosti činí z Františka reformátora, podobně jako z jeho patrona ve třináctém století. Současný papež není příliš zvědavý na formální projevy loajality vůči své osobě, ale především na niterné projevy příchyllosti k evangelium.

Svěží vítr

Podle Františka je nezbytné, aby se Boží slovo stávalo stále více srdcem veškeré církevní činnosti, ale nejen to. Také aby se naroubovalo na místní kulturu, neboť „křesťanství nedisponuje jediným kulturním vzorem“. Zde se dostává ke slovu jezuita, neboť tento řád stál vždy v popředí hlásání evangelia jiným, mimoevropským kulturám a propagoval inkulturaci evangelia, což se ne vždy v Římě setkávalo s porozuměním. Snad žádný jiný papež nevyjádřil tak jasně, že evangelium v evropském hávu nemůže být jen tak beze změny přeneseno do jiných kultur, neboť by to odporovalo samotné logice vtělení.

František vystupuje v následující části své exhortace jako advokát chudých a zdůvodňuje, proč církev nemůže nenaslouchat jejich hlasům a nepomáhat jim. Ostatně v Latinské Americe, jakkoli je to nejkatoličtější kontinent vůbec, si katolická církev snad i vlivem tohoto teologického proudění už dávno na privilegovanou instituci nehraje. Nedávné blahořečení Oscara Romera to jen potvrzuje.

Je dílem Prozřetelnosti, že papežem je muž, který spojuje po svých předcích Itálii a Argentinu a itaština – vedle španělštiny – je jeho hlavním jazykem. Jeho akcenty působí na starém evropském kontinentu jako svěží vítr.

Martin T. Zikmund

František, papež koncilu

V březnu letošního roku tomu byly dva roky, co se novým Petrovým nástupcem stal papež František. V prosinci si připomeneme padesát let od ukončení 2. vatikánského koncilu. František je prvním z pokoncilních papežů, který se sám koncilu nezúčastnil. Podle amerického jezuitského historika Johna O' Malleyho však ducha koncilu ztělesňuje ze všech papežů nejvíce.

Jaký je odkaz 2. vatikánského koncilu?

Vedle dalších skutečností vzpomeňme to, že 2. vatikánský koncil dal církvi novou roli prostředníka smíření uprostřed světa rozervaného nenávisť a násilím. Smíření – úkol, který je povinností nejen těch, kdo stojí v čele církve, ale každého katolíka – představovalo jedno z velkých témat koncilu a bylo vyjádřeno mnoha různými způsoby. Například koncilní dokument o liturgii podporoval smíření církve s nezápadními kulturami tím, že do samotné liturgie přejímal symboly a rituály těchto kultur. Deklarace *Nostra aetate* znamenala zřeknutí se tradice znevažování a pomlouvání jiných náboženství. Papež Jan Pavel II. nám řadou svých setkání s židovskými a muslimskými skupinami dal nádherný příklad smíření. Papež František v tomto odkazu pokračuje.

Co podnítilo takový obrat?

Významným klíčem k pochopení tohoto obratu jsou životní zkušenosti papeže Jana XXIII., které se lišily od zkušeností všech předchozích papežů. Jako mladý kněz sloužil za první světové války v italské armádě; později strávil téměř dvě desetiletí jako vatikánský diplomat v Bulharsku a Turecku a na konci 2. světové války byl papežským nunciem v Paříži. Z první ruky poznal různorodost, zmatek, hřích a zlo, ale také dobro, které nacházel u lidí jiných vyznání a nevěřících. Pokud je mi známo, sám nikdy nepoužil slovo „smíření“, ale věřím, že vystihuje to, co ho inspirovalo.

Druhý vatikánský koncil svým dekretem o liturgii také otevřel mši svatou symbolům a tradicím nezápadních kultur, když povolil nahrazení latiny národními jazyky. Tento akt smíření sehrál roli v pozoruhodném růstu církve v Africe a některých částech Asie.

V čem jsou tyto změny opravdu důležité pro církev?

Církev se, jako každý živý organizmus, časem změnila a i nadále se bude měnit. To je podmínkou života. Je to podmínkou pro to, abychom se nestali bezvýznamnou fosilií. Změna jako taková není nepřitelem identity, ale často podmínkou pro to, abychom si ji mohli zachovat.

Co je trvalým dědictvím 2. vatikánského koncilu?

Trvalým dědictvím 2. vatikánského koncilu je učení o životě. Hned to vysvětlím. Poprvé v historii koncil trval na „univerzálním povolání ke svatosti“ a jasně stanovil, že podpora tohoto povolání je to, o co v církvi jde. Svým slovníkem koncil navíc poskytl vzor svatosti. Podívejte se na slova, která používal: naděje, přátelství, partnerství, kolegalita, usmíření, bratrství a sesterství. To jsou hluboce křesťanská slova, která na předchozích koncilech prakticky chyběla. Koncil nás vybízel k tomu, abychom působili ve světě pro církev, ale i pro svět samotný. To může znít jako samozřejmost, ale žádný jiný koncil takto nehovořil ani nevyzýval křesťany, aby se tímto způsobem angažovali. Skutečným plodem tohoto koncilu je, že nás naučil, jak žít. To je nesrovnatelně důležitější než teologické finesy, a doufám, že to bude trvalým dědictvím koncilu.

Před koncilem měli katolíci nejen zakázáno modlit se s příslušníky jiných náboženství, ale byli také vedeni k tomu, že je mají přezírat, nebo jimi dokonce opovrhovat. Co se k tomu dnes dá říci?

V současné době jsou katolíci pod vedením papeže Františka povzbuzováni, aby pěstovali přátelské vztahy s ortodoxními a evangelickými křesťany, stejně jako s židy a muslimy, a dokonce i k tomu, aby se s nimi modlili. Před dvěma lety jsem na doktorském semináři o 2. vatikánském koncilu vyučoval šest studentů: jeden byl katolík, jeden žid, dva evangelíci a dva muslimové. Celebroval jsem na svatbách společně s rabíny a metodistickými pastory. Dnes je samozřejmostí, že v pastoračních centrech katolických středních a vysokých škol působí rabíni, imámové a evangelíci.

Co je zvláštního na papeži Františkovi?

František je za posledních padesát let prvním papežem, který se nezúčastnil 2. vatikánského koncilu. Přesto je, podle mého názoru, papežem, který je nejvíce prodchnut duchem tohoto koncilu. Byl vysvěcený v roce 1969, což znamená, že jeho teologická formace následovala bezprostředně po koncilu. Naučil se vidět koncil v jeho celku a se svobodou, která plynula z toho, že se

ho sám neúčastnil. Domnívám se, že papežové Pavel VI., Jan Pavel II. a Benedikt XVI. na určité hlubinné úrovni stále bojovali bitvy koncilu. Papež František se nad to povzněl a prokázal to pozoruhodnými způsoby, jako je například jeho stálý, otevřený dialog s rabínem Abrahamem Skorkou. Žádný katolický hodnostář v dějinách církve nikdy neudělal nic, co by se tomu alespoň vzdáleně podobalo. Bylo to možné (a stalo se to žádoucím) díky koncilu. Více by se toho dalo říci například o jeho významné úloze při oživení CELAM, Konference biskupů Latinské Ameriky. To je jiný příklad dialogu a kladení důrazu na důstojnost a význam místní církve, což bylo dalším z hlavních témat koncilu.

Ovlivňuje Františkovo jednání jezuitská spiritualita?

Myslím, že není možné plně porozumět papeži Františkovi, aniž bychom brali v potaz vliv, jaký na něj má jeho jezuitská zkušenost a spiritualita. Františkovo časté používání slova „periferie“ a zdůrazňování potřeby, že církve musí vyjít ven ze sebe a zaměřit se na misijní poslání, je pouze jedním z mnoha příkladů. Ve svém závěrečném poselství na nedávné mimořádné synodě papež František přirovnal tamní diskuze ke komunitnímu „duchovnímu rozlišování“, a v tomto ohledu se výslovně odvolával na Duchovní cvičení sv. Ignáce. Myslím, že jeho naléhání na biskupy shromážděné na synodu, aby beze strachu říkali to, co si myslí, ale aby zároveň byli připraveni naslouchat jiným, je myšlenka, kterou získal díky účasti na 32. a 33. generální kongregaci Tovaryšstva Ježíšova.

Jak ho vidíte jako duchovního vůdce světa?

On je dnes skutečně světovým duchovním vůdcem. Chcete-li důkaz, podívejte se na způsob, jak ho oslavují na obálkách téměř všech významných sekulárních časopisů v USA, zemi, která katolíkům nijak zvlášť nepřeje!

Lidé v něm vidí opravdového člověka – „co vidíte, to dostanete“. A dostanete právě to, co tolik dnešních lidí hledá – vůdce, který přináší pozitivní poselství, který se zdá být v kontaktu se všední realitou, který vyznává vysoké ideály, ale zároveň chápe člověka s jeho slabostmi a dokáže s ním soucítit. Promlouvá k nejvznešenějším a nejhlubším touhám lidí, které se týkají jich samých i světa, v němž žijí.

Čeho z Františkových činů se žádný jiný papež neodvážil?

Když krátce poté, co byl zvolen papežem, umyl nohy muslimské ženě a odsouzenému zločinci, udělal něco, čeho se žádný jiný papež neodvážil –

nejen vlastním skutkem, ale také tím, že porušil pravidla, která určil samotný Svatý stolec. Když ustanovil poradní sbor kardinálů, aby mu pomohl s reformou kurie, tzv. C9, znovu udělal něco, co žádný papež předtím neudělal, tedy veřejně přiznal, že papež nemá odpovědi na všechny otázky a že k tomu, aby mohl vykonávat svou funkci, sám potřebuje neustálý dialog.

Můžeme ho nazvat vůdcem-služebníkem?

Minulý rok mu americký časopis *Fortune*, jeden z nejprestižnějších časopisů v oblasti byznysu, věnoval dlouhý článek, který jej představil jako manažera a výkonného ředitele. Tento článek vysoce oceňoval jeho styl vedení. Povolává si ty nejlepší lidi, aby mu radili, vstupuje s nimi do dialogu, ale nechce se zbavit své odpovědnosti při činění konečných rozhodnutí.

Nemyslíte, že k tomu, aby věci změnil, potřebuje hodně odvahy?

Na papeži Františkovi je velmi atraktivní jeho smělost a odvaha. To pro něj bylo příznačné v Argentíně a je tomu tak i nyní ve Vatikánu. Jedna z mých

„František veřejně přiznal, že papež nemá odpovědi na všechny otázky a že k tomu, aby mohl vykonávat svou funkci, sám potřebuje neustálý dialog,“ uvádí jezuitský historik
(Foto archiv)

oblíbených pasáží Konstitucí Tovaryšstva Ježíšova se nachází v části deváté, která se věnuje generálnímu představenému řádu. Vyjmenovávají se zde kvality, které by měl mít – měl by to být muž hluboké modlitby a příkladných ctností, muž, který dokáže spojit pevnost s dobrotou. To jsou nádherné a zcela základní vlastnosti, jež by se však daly čekat. Nejvýmluvnější je ale důraz, který dokument klade na to, aby generál byl člověkem velkodušným, statečným, připraveným pustit se do velkých a náročných úkolů. Tato pasáž je příznačná pro Tovaryšstvo Ježíšovo, v obdobných dokumentech jiných řeholních řádů nic takového nenajdeme. František ji ztělesňuje příkladem.

Připravil John Rose SJ

Z JIVAN: News and Views of Jesuits in India, April 2015,

přeložila Lenka Česková

P. John W. O'Malley SJ je americký historik, teolog a profesor na Georgetownské univerzitě ve Washingtonu, D.C. Specializuje se na náboženskou kulturu raně novověké Evropy, zejména Itálie. Přednášel na mnoha univerzitách v Severní Americe a Evropě pro odbornou i laickou veřejnost. Byl prezidentem Americké renesanční společnosti a Americké katolické historické asociace. Roku 1995 se stal členem Americké akademie umění a věd a roku 1997 členem Americké filozofické společnosti. Je autorem několika známých historických knih, jako jsou První jezuité

(1993; přeložena do dvanácti jazyků), Co se stalo na 2. vatikánském koncilu (2008) či Jezuité. Dějiny od Ignáce do současnosti (2014; kniha vyšla roku 2014 ve slovenském překladu jako *Dějiny jezuitov. Od Ignáca po Františka*). Společně s Gauvinem A. Baileym je editorem knihy *Jezuité a umění* (2005). Za svou práci obdržel několik cen, uznání a čestných titulů, např. cenu za celoživotní dílo od Společnosti pro italská historická studia (2002).

Papež, který sjednocuje

Už dva roky uplynuly od chvíle, kdy byl na Petrův stolec zvolen první jezuita, dosud světu neznámý argentinský kardinál Jorge Mario Bergoglio. Pokorně vyhlížející muž v církvi rozpoutal tichou revoluci. Od počátku překvapuje svou lidskostí, skromným životem, bezprostředností a civilním projevem. Jeho popularita dnes sahá daleko za hranice církve.

Nový papež se přitom nestal jen nějakou povrchní globální celebritou, ale především duchovní autoritou, respektovanou díky své ryzosti a pravdivosti nejen mezi věřícími křesťany. Na rozdíl od mnoha představitelů světské a církevní moci lidem není lhostejný. Nerozděluje, ale sjednocuje. Snad jen v kruzích katolického Tálibánu budí pohoršení. Svou pokorou odporuje zaryté představě arogantního církevního hodnostáře. Hlasitě odmítá klerikalismus a sám svým způsobem řízení ukazuje, že přirozenou úctou si lze zjednat nejlépe autentickým životem podle evangelia a poctivým budováním důvěry.

Papež jezuita

„Papež František se strojí jako dominikán, chová jako františkán a myslí jako jezuita,“ říká se žertem mezi řeholníky. Prostáček Boží, František z Assisi, zjevně nynějšího Kristova náměstka inspiroval v mnoha ohledech. V papežově volání po církvi

chudé pro chudé, v jeho vztahu k přírodě nebo ve způsobu setkávání s představiteli jiných náboženství můžeme rozeznat rysy serafinského mystika. Na druhé straně v papežově smýšlení, které probleskuje v mnoha jeho gestech a výročích, je zřetelně vidět ignaciánskou spiritualitu.

Italský filozof Vittorio Alberti, autor knihy „Papež jezuita“, poukazuje ve své knize na několik prvků, kde se papež projevuje jako jezuita. Na prvním místě je to svoboda, jež vychází z mystiky všednosti Ignáce z Loyoly. Ta je zakotvená v Kontemplaci k nabytí lásky na konci Duchovních cvičení a učí člověka hledat Boha ve všech věcech – v dějinách spásy, v přírodě, v druhých lidech i ve svém osobním příběhu. Boží přítomnost nelze podle Ignáce omezovat jen na přísně sakrální prostor. Boha je možné hledat i daleko za hranicemi náboženských institucí, mimo církevní struktury. Taková spiritualita pak člověka vede k velké vnitřní svobodě

a zároveň dává Bohu šanci jej stále překvapovat.

Dalším prvkem jezuitského smýšlení je něco, co Alberti shrnuje do termínu „nedokončené myšlení“. Tímto slovním spojením definoval sám papež ignaciánskou spiritualitu jako ideový svět, který se neuzavírá, neklade si nároky na definitivní formulace, a nevytváří tedy na nikoho, kdo stojí mimo církve, indoktrinační tlak: „Pokud tomuto nevěříš, nejsi s námi.“ To, co je nedokončené, je stále otevřené dalšímu hledání. K Božímu Zjevení v Ježíši Kristu už jistě nelze nic dodat a doplnit, ale naše porozumění roste a některé falešné představy, vyvěrající z nepochopení zjeveným pravdám, je nutné odložit. Člověk se tedy nesmí příliš zabydlet a zapouzdřit v nějakých myšlenkových strukturách. I když je zakotvený v křesťanských hodnotách, nepřestává být stále poutníkem hledajícím Pravdu, i díky svatému Duchu, který je našim učitelem.

Třetím prvkem jezuitského způsobu smýšlení u papeže Františka je podle Albertiho už zmiňovaný antiklerikalismus. František ukazuje antiklerikalismus jako cestu, na níž máme být více křesťany a méně „klerikály“. V tomto civilním projevu vidí Alberti jeden z důležitých rysů ignaciánské spirituality. Antiklerikalismus přitom nechápe jako hnutí za osvobození od církve jakožto struk-

tury moci vázané k trůnu, ale jako život podle evangelia přinášející osvobození od idolatrie hmatatelných struktur.

Papež reformátor a otec

František ocenil odvahu Benedikta XVI., s nímž abdikoval a tím určil směr následujícímu konkláve. I současný Petrův nástupce k tomu hned dodal, že uvažuje o podobném kroku. Někteří přijali tuto zprávu s obavou, že by tak papež nemusel dokončit důležitý úkol obrody církevních struktur a celé církve, který na sebe vzal.

Znalci se shodují, že už první dva roky Františkova působení bylo v tomto ohledu velmi intenzivní období. Bez velkého humbuku se realizují často velmi radikální změny. Patří mezi ně reformy vatikánské kurie a nesmírně důležitá synoda o rodině. Šéfredaktor časopisu italských jezuitů *La Civiltà Cattolica* Antonio Spadaro, autor rozhovoru s papežem nazvaného „U mne je vždy otevřeno“, se domnívá, že Františkův pontifikát je opravdu mnohostranný. Zvláště oceňuje papežův jazyk, jeho způsob vyjadřování, kterým se přibližuje obyčejným lidem z ulice. I proto se stal respektovanou vůdčí osobností nejen pro věřící.

Jak František uvedl při nedávné návštěvě Sarajeva, ve vzduchu visí nebezpečí vojenského konfliktu. Po hrůzách válek 20. století je toto varování víc než potřebné. Papež při té příležitosti připomněl slova

Papež František není nějakou povrchní globální celebritou, ale především duchovní autoritou, respektovanou nejen mezi věřícími
(Foto archiv)

sv. Pavla: „Projevujte navenek milosrdné srdce, dobrotu, pokoru, mírnost a trpělivost. Snášejte se a navzájem si odpouštějte, má-li kdo něco proti druhému. Pán odpustil vám, proto odpouštějte i vy“ (Kol 3,12–13). V místě, které se kdy si stalo svědkem bratrovražedných bojů, papež spojil tuto myšlenku s blahoslavenstvím, které oslavuje „tvůrce pokoje“. Pokoj je třeba dle jeho slov budovat v každodennosti, všude tam, kde žijeme. Je však také darem Božím. „Jedině nechá-li se člověk smířit s Bohem, může se stát tvůrcem pokoje,“ dodal papež.

František se nepodbízí společenské poptávce, hlásá evangelní poselství vhod či nevhod. Především však chce ve svých posluchačích obnovit víru v Boží milosrdenství. Snaží se tak vymítit některé falešné obrazy Boha trestajícího, který nad vším dohlíží a všechny ostře kárá. Papež ukazuje, že křesťanský Bůh je Bohem slitovným, který přijímá všechny lidi, bez ohledu na jejich životní cestu. Naši odpovědi proto nemůže být nic jiného, než přijmout Jeho něhu a pocítit Boží náruč, jež objímá každého bez výjimky.

Jan Regner SJ

Vrátit církvi radostnou chudobu

Otce Jana Rybáře dobře známe z jeho fejetonů a glos, ve kterých se vyjadřuje k vysoce aktuálním tématům z hluboce lidského hlediska a se sobě vlastním humorem. Nebere si servítky a otevřeně mluví i o věcech, o nichž „se nemluví“.

Zeptali jsme se ho, jaký je jeho pohled na osobnost papeže Františka.

Otče, čím momentálně žijete?

Těším se vždy na každé léto. Přijíždí sem do Krkonoš mnoho lidí, po zimě se zpustlé kostelíky opět naplní turisty. Mívám pro mladé lidi prakticky z celé republiky v Albeřicích setkání nebo v Marianu v Janských Lázních exercicie. Také dávám exercicie pro muže nebo ženy. V Albeřicích je kapacita pro padesát lidí, ale někdy přijede až sedmdesát. To pak musí spát různě po chodbách ve spacácích. Tímto očekáváním momentálně žiju.

Jak jste vnímal zvolení kardinála Bergoglia papežem?

Stejně jako jsem před léty prožíval zvolení kardinála Angela Roncalliho (Jan XXIII.). Hned jsem cítil, že je zde něco nového. Už například tím, že chtěl, abychom se za něj pomodlili, než nám požehnal. Bergoglio nebyl kuriálně protřelý diplomat a samozřejmě, že to byl spolubratr. Jezuita papežem, to bylo v dějinách poprvé. Dále se mi líbilo jméno po sv. Františku, protože ten je přístupný všem. Když Jan Pavel II. svolal setkání představitelů světových náboženství, i těch kouzelníků z Afriky, do Assisi, bylo to díky tomu, že ve sv. Františkovi mají všichni nějaký styčný bod. Svatý František byl ten, komu se podařilo oslovit svým životem svět. Tento světec nechtěl být zakladatelem řádu, chtěl svým konáním vrátit církvi původní radostnou evangelijní chudobu. To se ovšem nepodařilo. Byli jsme až příliš v zajetí slávy, bohatství a moci. Po osmi stech letech, díky tomu, že nový papež si zvolil toto jméno, františkánství proniklo do vatikánského paláce, který byl obdivován pro svoji pompéznost a noblesu. Papež František chce hlásat evangelijní chudobu, jednoduchost, skromnost. Vždyť to již tolikrát světu ukázal!

Jak vidíte působení papeže Františka nyní?

Nenechává se svazovat dekrety, předpisy, nařízeními. Chce působit osobním, bezprostředním chováním. Tímto chce nabídnout církev přitažlivou.

Ona přitažlivost je důležitá. Já jsem dělal své první exercicie v roce 1945 u pátera Mikuláška SJ, a to byl člověk přitažlivý. U něj bylo vidět, že má o každého z nás zájem. Kardinál Bergoglio si prožil také totalitu, během které jednal moudře. Nejednal s přehnaným odporem, s nějakou překotností, jednal moudře. I v jeho pontifikátu vidím moudrý přístup k ožehavým tématům. Pán Ježíš také nebyl rebellem proti Římanům, jednal moudře.

Konstruktivní kritika, nesouhlasné projevy jsou věci dobrou, žádoucí. Přesto, jaké motivy podle vás stojí za některými kritikami papeže Františka?

Hlavně si myslím, že je to strach. Jsou to neznámé kroky, které podniká, a to nejenom ve snaze reformovat kurii. František tu provokuje změny a my nemáme změny rádi. Páter Ráček vždycky říkal, že církevní povoz je složitý povoz. Na kozlíku sedí kočí, tedy papež, a snaží se koně moc chtivě ke cvalu brzdít, a jiné koně, neochotné k činnosti, popohánět kupředu. To se pak povoz těžko hýbe. Tento příklad se mi jako klukovi na gymnáziu moc líbil. Kristus Pán doplatil na to, že jeho činnost rušila zabydlené lidi. Pánové chtěli zůstat pěkně zabydlení, jim se to líbilo, všechno fungovalo. Najednou přišel Ježíš a začal do toho rýpat. Přišel s něčím novým, začal dělat věci jinak, a oni začali mít strach o svůj chleba, protože by mohlo vypuknout nějaké povstání. Byli nejistí. To, v čem žili, byla tzv. jistota a pohoda. Byla to lenost přijímat něco nového. Papež opustil palác, ale kolik biskupů opustilo palác? Pokud já vím, žádný. Asi si myslí, že přežijeme papeže a pak to půjde dál v osvědče-

Na začátku května přijal P. Jan Rybář z rukou hejtmana Královéhradeckého kraje Lubomíra France pamětní medaili udělovanou osobnostem, které se zasloužily o rozvoj či prezentaci daného regionu (Foto Krajský úřad)

ných kolejích před příchodem Bergoglia. Kdo žije podle evangelia, cítí, že jako pastýř církve by neměl žít v paláci.

Co vy osobně ještě čekáte od Františkova pontifikátu?

Máme v církvi asi devadesát pět tisíc kněží, kteří odešli ze služby. Neunesli samotu a oženili se. A nebyla to jen samota tělesná čili bez ženy. Měl jsem vikáře, který žil osmnáct let sám na velké studené faře, a to se pak nebylo čemu divit, že skončil jako alkoholik. Čekám, že František jasněji vyzve biskupy, aby tyto ze služby odešlé kněze znovu přijali do služeb v diecézích. Pamatuji si na biskupa Baláže ze Slovenska, který údajně řekl papeži Janu Pavlu II.: „Dal jsem na dvě fary tajně svěcené ženaté kněze i s rodinami.“ A papež mu na to odpověděl: „Ty jsi zodpovědný za diecézi, za to, co tam děláš.“ Jsem přesvědčený, že kdyby biskupové řekli papeži: „Máme tu tyto muže, kteří by chtěli pomáhat“, řekne jim ano.

Nyní zpět k vaší každodennosti. Co vám dnes dělá radost?

Byl jsem před nedávnem v jedné malé farnosti a tam mi řekli, že asi na pěti místech se setkává deset, dvanáct lidí. Chtějí samostatně, aktivně prožívat svoji víru, sdílet se. Dělá mi radost, že tzv. laici dospívají. V Rychnově jsem měl na mších pět věřících, kteří měli „Mgr.“ z teologie. To je novinka, to dříve nebylo. Jsou takoví sebevědomí, tzn. vědomí si sami sebe. Uvědomují si zodpovědnost za sebe, za církev. Lidé mi dělají radost, že mají zájem. A také jak jsou dobře informovaní, nedají se opít rohlíkem. Oni vědí své.

Máte nějaký vzkaz pro mladší generaci jezuitů?

Myslím si, že je nutné pěstovat vztahy mezi sebou. Aby naše spolu-bratrské vztahy byly opravdově prožívány. To člověka potěší, když ví, jak se spolubratr jmenuje, kdy se narodil, a že když je nemocný, někdo mu přinese aspirin. Na Velehradě bylo dvacet bratří laiků, a ti byli nejoblíbenější, to byli prostí lidé. Po mši stáhli talár, navlékli montérky, na oběd si dali opět talár, a tak dokola. Byli to takoví zemití lidé a my je měli moc rádi. Věděli jsme, jak milují tento řád, a přitom byli „páté kolo u vozu“. Věděli, že byť dělají obyčejnou práci, přesto jsou účastní na nějaké veliké věci. Když jsme byli na marodce, vždy se tam někdo zastavil, promluvil s námi, donesl třeba kousek čokolády, bylo to takové milé. Byl tam upřímný vztah.

Možná to mám již trochu zidealizované, nevím. Ale bylo to krásné, když nás 72 v roce 1950 při přepadení kláštera na Velehradě shromáždili v refek-táři; jeden z příslušníků STB nás vyzval, že můžeme jít beztrestně domů,

a nikdo se ani nehnul. Byli jsme také nějaký čas centralizováni v Hájku a tam byli, třeba i za užití násilí, řeholníci donuceni svléknout si řeholní hábity. Je zajímavé, že ti, kdo byli nejbojovnější, vypadli z řadů jako první. My jsme tam již byli v civilu, proč bychom estébáky měli plašit. Měli jsme dost rozumné pokyny od pátera Havelky. Jsem rád, že jezuité nejsou ghetto, nemají být ghetto. Vzpomínám si na našeho novicmistra, který v prvním roku noviciátu odeslal domů osm chlapců. To byli kvalitní kluci. Jednoduše jim pověděl: „Hodíte se na něco jiného. Ty budeš dobrý lékař, učitel, diecézní kněz.“ V pohodě a míru se rozešli. Dokonce pak dotyční jezdili na Velehrad vykonat si exercicie nebo na dovolenou.

Co byste na závěr chtěl říci našim čtenářům?

Aby nebyli leniví a vzdělávali se v duchovních záležitostech, zajímali se o dění v církvi. Aby si jen neplnili nedělní povinnost, ale také posílali peníze na malomocné. Mám dojem, že by to chtělo ještě větší osobní angažovanost. Každá jehovistka obchází zdejší domy. Pamatuji si, když vycházel časopis Dorost nebo časopis Katolík, který redigoval páter Kajpr SJ. Tam nabádali věřící, aby žili živou církev.

Připravil Jiří Hebron SJ

P. Jan Rybář SJ se narodil roku 1931 v Brně. Po studiích na velehradském gymnáziu vstoupil v roce 1949 do noviciátu jezuitského řádu. Za komunistického režimu byl vězněn. Po roční internaci v Bohosudově sloužil u Pomocných technických praporů (PTP), později pracoval v továrně na elektropřístroje v Brně. V roce 1960 byl zatčen a odsouzen na dva roky, které prožil ve Valdčicích. Zde byl roku 1962 tajně vysvěcen na kněze. Po Pražském jaru 1968 dokončoval studia teologie v Innsbrucku. V sedmdesátých a osmdesátých letech působil jako kněz v Podkrkonoší v Trutnově-Poříčí a v Janských Lázních, kde žil ve středisku Marianum. V letech 1990–2004 byl děkanem v Rychnově nad Kněžnou. Pak působil ve farnosti Horní Staré Město u Trutnova. Nyní žije na odpočinku v Trutnově a dále se věnuje dávání exercicií. Dříve se účastnil Akademických týdnů v Novém Městě nad Metují.

S uprchlíky na Maltě

I do českých médií pronikají v posledních měsících zprávy o tragických osudech uprchlíků ve Středozemním moři. Zároveň se naše společnost staví velmi rezervovaně až odmítavě k možnosti uprchlíky u nás přijímat. Rád bych se podělil o zkušenost, jak jsou uprchlíci přijímáni na Maltě.

Od září loňského roku jsem pobýval v irském Dublinu na tzv. třetí probaci. Jedná se o závěrečnou etapu jezuitské formace před posledními sliby. Součástí jejího osmiměsíčního programu jsou přednášky a workshopy, studium a sdílení, třicetidenní duchovní cvičení a velký pastorační experiment. Jeho hlavním smyslem je zakusit práci v prostředí, které je pro daného jezuitu nové. Nás jedenáct jezuitů převážně ze střední Evropy tak vyrazilo do různých koutů Evropy, ale i na Blízký východ. Já jsem byl na téměř tři měsíce vyslán na Maltu, abych zde v rámci JRS (*Jesuit Refugee Service* – Jezuitská služba uprchlíkům) získal zkušenost v práci s uprchlíky.

Život komunity v Zejtunu

Na Maltu jsem přiletěl v polovině ledna. Rozdíl oproti Irsku byl markantní. Místo prudkého ledového větru a deště, který vládl na dublinském letišti, mě na Maltě při výstupu z letadla vítala teplá a vlhá noc kolem 13 stupňů Celsia. Celý pobyt na

Maltě ale rozhodně nebyl prázdninovým pobytem.

Bydlel jsem v malé jezuitské komunitě v městečku Zejtun, které se nachází ve východní části ostrova mimo hlavní městskou aglomeraci. Tato komunita byla založena na počátku osmdesátých let jako tzv. začleněná komunita v prostředí sociálně nižší vrstvy maltské společnosti, vesměs dělníků a řemeslníků. Bylo to jedno z prvních míst, kde církev našla odvahu vstoupit do prostoru, v němž do té doby zcela dominoval vliv levicových socialistů (*Partit Laburista*). Komunita sídlí ve skromném patrovém domě na okraji historického centra městečka, na konci úzké uličky St. Adeodato. Kromě mne žili v komunitě další tři jezuité – dva maltští kněží a jeden scholastik z Ukrajiny na pastorační praxi (tzv. magisterce). Všichni se věnují sociálnímu apoštolátu, oba kněží jsou zároveň částečně zapojeni do pastorační práce v místní farnosti. Mladší z kněží Mark a scholastik Slava napl-

no pracují v JRS, druhý kněz otec Vince je ředitelem sociálního centra *Paulo Freire Institut*, které se věnuje dětem z rodin postižených negramotností.

Každý den jsme s Markem a Slavou vyrazili autem do sídla JRS, stejně jako ostatní obyvatelé Malty vyrazili do zaměstnání nebo svázeli své děti do školy – ostatně základní školu jsme v Zejtunu měli přímo naproti našemu domu, takže náměstí před ním bylo každé ráno plné aut rodičů, kteří přivázeli děti na začátek výuky. Podle hustoty provozu jsme do sídla JRS ve městě Birkirkara cestovali někdy dvacet minut, jindy půl hodiny, při zácpě i hodinu.

Malta a uprchlíci

JRS Malta je jednou z mnoha nevládních organizací, jež na Maltě pomáhají lidem, kteří ze svých zemí prchají do Evropy. Tito lidé většinou přicestují na Maltu z Afriky, zpravidla po moři, částečně letecky. Většina jich je ze zemí jako Nigérie, Eritrea a Somálsko, ale i Libye, Ghana ad. Důvodem jejich útěku ze země bývá většinou zcela nestabilní politická situace v jejich vlasti, diktatorský režim nebo ohrožení života islamistickými teroristickými skupinami.

Po dobu, než je jim maltskými úřady udělen azyl, jsou utečenci drženi v detenčních střediscích (typ vazební věznice), kde někteří stráví pár týdnů, jiní i měsíce či celý rok. Když

azyl získají, jsou přesunuti do otevřených center (uprchlických táborů). Pokud získají prostředky, stěhují se do nájemních bytů, což je nejlepší cesta, jak se začlenit do maltské společnosti. Malta uděluje azyl až 80 procentům běženců – statut uprchlíka nebo humanitární ochranu. S udělením azylu získávají utečenci přístup ke zdravotní péči, která je na Maltě bezplatná, a zároveň k sociální podpoře.

Státní úřady ale uprchlíky o těchto právech ze své strany neinformují, nesnaží se ani o překonávání jazykové bariéry. O tuto zprostředkující a další pomoc se tedy snaží právě nevládní organizace (Červený kříž, UNHCR aj.), mezi nimi i JRS Malta.

Práce v JRS Malta

JRS Malta je součástí sítě nevládních organizací, které zřizuje jezuitský řád v zemích, jež se vypořádávají s příchodem uprchlíků. Na Maltě působí JRS od roku 1993, kdy dorazila první vlna uprchlíků ze zemí bývalé Jugoslávie. Dnes tým JRS kromě tří jezuitů tvoří profesionální sociální pracovníci, právníci, psychologové, zdravotník a překladatelé z řad imigrantů, celkem 14 osob většinou ve věku kolem třiceti let. Ředitelkou je právnička Katrine Camilleri. Většinu financí na svou činnost získává z veřejných zdrojů, ať už od maltské vlády, tak zejména od EU, ale i od drobných dobrodinců (aktivity typu dobročinné večere apod.).

Činnost JRS se zaměřuje zejména na následující oblasti: právní podpora – tedy pomoc při vyřizování žádosti o azyl, poskytování informací o právech a procedurách, sledování komplikovaných případů a pomoc při podávání odvolání při prvním odmítnutí žádosti o azyl; dále psychosociální pomoc při překonávání traumat, spojených se strastmi během útěku z vlastní země i s pobytem v detenci, překonávání jazykových těžkostí, pomoc s přístupem ke zdravotní péči nebo při hledání zaměstnání; duchovní podpora, ať už individuální, nebo ve společenství, je věnovaná těm z běženců, kteří jsou křesťany. Pracovníci JRS přitom navštěvují imigranty v detenčních zařízeních (jednou týdně), nebo přijímají klienty v kanceláři JRS

(pět dní v týdnu), případně je navštěvují u nich doma.

JRS se snaží pracovat také na poli prevence při začleňování imigrantů do maltské společnosti. Jedním z takových programů je pořádání besed a workshopů na školách, kde s žáky besedují i někteří z utečenců, nebo nedělní návštěvy farností.

Já jsem při svém pobytu na Maltě vypomáhal zejména ve dvou oblastech – každé pondělí v příjmu klientů v kanceláři JRS, a dále v rámci činnosti pastoračního týmu. Příjem klientů v mém případě obnášel zejména pomoc při sepisování profesního životopisu, který výrazně pomáhá při hledání zaměstnání. Nebyla to jen úřednická práce, šlo o nejbezprostřednější osobní kontakt se širokým spektrem klientů.

Jedno z dětí v utečeneckém táboře, ve kterém působí Jezuitská služba uprchlíkům
(Foto Petr Vacík)

Většinou se jednalo o prosté, ale bystré mladíky, někdy se ovšem mezi nimi vyskytli i lidé s vysokoškolským vzděláním (zubař, učitel, ekonom). Při rozhovoru s nimi jsem mohl nahlédnout do jejich dosavadního osudu, což mě často vedlo k tomu, abych jim udělal místo i ve své modlitbě.

Během týdne jsem měl také možnost doprovázet ostatní členy týmu JRS v jejich práci – při návštěvě zraněných v nemocnici, při návštěvách v bytech, při informačních setkáních v detenčním centru nebo při psychosociálním programu tamtéž, jehož součástí bylo i promítání filmů s následnou debatou o hodnotách, které film navozoval.

Duchovní podpora

V rámci pastoračního týmu JRS jsem byl zapojen do duchovní péče o křesťany mezi emigranty. Nejsilněji jsou mezi nimi zastoupeni příchozí ze dvou afrických zemí – Nigérie a Eritreje. Obě skupiny vytvořily svá společenství, přičemž nigerijské se schází ve veřejné kapli jezuitské rezidence v blízkosti Maltské univerzity ve Msidě, eritrejská komunita získala své zázemí u kapucínů ve Florianě. Pro obě společenství jezuité zajišťují nedělní anglické bohoslužby, v případě Eritrejců střídavě s bratry kapucíny.

Pro většinu přistěhovalců je víra v Krista obrovskou oporou ve všech jejich nesnázích a těžkostech, kterým byli nebo jsou vystaveni. Převážně se jedná o mladé silné muže,

kteří přežili všechny útrapy cesty. Pro nás Evropany mají někdy až úsměvná křestní jména, jako *Hope* (Naděje), *Sunday* (Neděle), ale třeba i *God's Power* (Boží moc). Po čase jsem ale pochopil, že jsou hlavně výrazem oné víry, která vše čeká a přijímá od Boha. Tato víra přitom svádí mnohem těžší zápasy, než jaké svádíme my v Evropě.

Pro mne samého tak bylo posilou vidět, jak prožívali modlitbu křížové cesty během postní doby nebo jak emotivně slavili nedělní eucharistii, s velkým důrazem na zpěv a hudební doprovod. V případě Nigerijců měla bohoslužba téměř charakter charismatických chval, mše eritrejského společenství měla naopak exoticky orientální nádech, doprovázený hlubokým klaněním a vyzváněním při pozdvihování.

Nejsilnější zkušeností Boží přítomnosti ale byla příležitost sloužit mši v detenčním zařízení pro jediného z tam držených uprchlíků, který byl křesťanem. Ve vězeňské budově, která se nachází v komplexu kasáren, není kaple, čekal jsem tedy, že budeme mši sloužit v návštěvní místnosti. Kupodivu nás dozorcí pustili do prostoru vězeňských cel. A tak jsme sloužili mši v cele u jeho postele, zatímco ostatní muslimští běženci nás tam nechali samotné. Kristus, který sám byl uvězněn a popraven mezi zločinci, byl rozhodně přítomen i tady.

Petr Havlíček SJ

Mučedník za svobodu vyznání

Letos v březnu jsme si připomněli 400. výročí smrti jezuitského kněze sv. Jana Ogilvie. Své životní povolání tento jediný svatořečený mučedník skotské reformace našel v Olomouci a noviciát absolvoval v Brně. Zemřel proto, aby hájil právo na náboženskou svobodu. Dnes je uctíván jako patron Skotska a zvláštní ochránce studentů a pedagogů olomoucké univerzity.

Jan Ogilvie se narodil roku 1579, v době, kdy skotská reformace dosahovala svého vrcholu, v hrabství Banffshire na severu Skotska. Pocházel z vedlejší větve šlechtického rodu Ogilvie, který po staletí hrál významnou úlohu v dějinách Skotska. Janovi předkové zůstali věrni katolické víře, až na jeho otce, sira Waltera Ogilvie, který Jana vychoval v kalvínské víře. Vzhledem k Janovým mimořádným intelektuálním schopnostem jej rodiče roku 1593, sotva čtrnáctiletého, poslali na studia na kontinent. Asi čtyři roky strávil putováním po Itálii, Francii a Německu, kde se ocitl uprostřed náboženských sporů, které tehdy hýbaly Evropou.

Student na cestách

Roku 1596 Jan požádal o přijetí do skotské koleje v Douai, která byla dočasně přestěhována do Lovaně. Kolej řídili jezuité a většina jejích studentů pocházela ze skotských katolických šlechtických rodin. Pod ve-

dením jezuitského kněze se tam Jan v sedmnácti letech obrátil na katolickou víru a před kalvinizmem (presbyteriánstvím) svého dětství dal přednost víře svých předků. Po přechodném pobytu v koleji skotského benediktinského kláštera v Řezně několik let pobýval na Moravě, kde začal studovat na jezuitské koleji v Olomouci. Právě tam rozpoznal své životní povolání a rozhodl se vstoupit do Tovaryšstva Ježíšova.

Pěšky šel do Vídně, aby požádal rakouského provinciála o přijetí do řádu. Byl přijat a včleněn do noviciátu v Brně, do kterého vstoupil v listopadu 1599. Po prvních slibech roku 1601 jej představení poslali na další formaci do Rakouska. Filozofii studoval ve Štýrském Hradci a ve Vídni vyučoval rétoriku. Odtud se vrátil do Olomouce, kde studoval teologii a připravoval se na kněžství (1609–1610). Jako scholastik se věnoval mladým lidem v olomoucké mariánské družině, kterou tehdy

vedl, a mezi studenty šířil úctu k Panně Marii. Po studiích jej po jedenáctiletém pobytu v rakouské provincii generální představený řádu Claudio Aquaviva roku 1610 poslal do Francie, kde v Paříži přijal kněžské svěcení.

Touha po návratu do vlasti

Následující tři roky prožil v Rouenu. Po devatenácti letech strávených mezi cizinci se opět ocitl mezi svými krajaný, ve společnosti jezuitských kněží ze skotské misie, od kterých se k němu dostaly zprávy o potřebách jeho krajanů. Vzpomínal na svou vlast, ve které skotská protestantská církev pronásledovala, věznila a popravovala katolické křesťany, kteří odmítali uznat své světské panovníky za hlavu církve. Kněží, kteří by se katolíkům věnovali, bylo málo. Misie ve Skotsku byla roku 1611 v tíživé situaci. Král znovu rozpoutal pronásledování katolíků a dva poslední skotští jezuité byli donuceni opustit zemi. Tyto zprávy v Janovi probouzely touhu po návratu do vlasti a po tamním misijním působení.

Dva roky naléhavě prosil své představené, aby mu dovolili jít za svými pronásledovanými krajaný a udržovat mezi nimi katolickou víru. Velmi dobře věděl, že se tak dostane do nebezpečí života, ale snad právě to – položit svůj život za Krista – ho přitahovalo. Roku 1613 se představený skotských jezuitů, sedmdesátiletý veterán skotské

misie Jakub Gordon, který většinu svých kněžských let strávil na tajných cestách do Skotska, ocitl v zoufalé situaci, protože nevěděl, koho do Skotska poslat. Požádal tedy otce generála, aby poslal jeho samotného. Ten to s poukazem na jeho věk zamítl. Z mnoha Skotů, kteří se cesty do Skotska dožadovali, se nakonec rozhodl vyslat dva, z nichž jedním byl právě Jan Ogilvie.

Jezuita v přestrojení

V přestrojení za vojáka, který se vrací z evropských bojišť a obchoduje s koňmi, pod falešným jménem Jan Watson, se Ogilvie po dvaceti dvou letech strávených v cizině 11. listopadu 1613 tajně vrátil do vlasti. Po šestitýdenním pobytu v rodném kraji začal působit v Edinburghu, kde našel úkryt u mladého parlamentního advokáta a horlivého katolíka Viléma Sinclaira. Sinclair byl vychován jako protestant, ale později konvertoval, tajně pomáhal kněžím a řeholicím a ve svém domě jim poskytoval bezpečný úkryt.

Ogilvie vyučoval advokátova syna; v advokátově domě i v dalších domech tajně sloužil hojně navštěvované mše svaté a kázal. Často navštěvoval uvězněné katolíky a jeho neohrožené pohrdání nebezpečím i smrtí vzbuzovalo obdiv. Katolické bohoslužby tehdy byly zakázány; kdo byl přistižen na tajné mši, tomu byl zabaven majetek a byl tvrdě potrestán. Ogilvie věděl, že věřící,

kteří potřebují jeho pomoc a posilu, jsou i jinde, a proto začal působit i mimo Edinburgh.

Na počátku roku 1614 se vydal do Londýna na tajnou cestu, jejíž záměr nebyl nikdy objasněn. Nějaký čas strávil na královském dvoře a později vyšlo najevo, že prokázal nějakou službu králi. V Glasgow začal působit koncem srpna 1614. Navázal tam na předchozí činnost jezuitů ve skotské misií, znovu utvořil místní katolické společenství, tajně sloužil mše a přijímal zpět do církve ty, kteří upadli do omylu. V říjnu 1614, v den, kdy měl zpět do církve přijmout pět jinověrců, však byl po sotva ročním působení ve vlasti udán jako katolický kněz tamnímu protestantskému arcibiskupu Janu Spottiswoodovi, který ho dal zatknout a uvěznit.

Vězeň a mučedník

Ve vězení strávil asi pět měsíců za nelidských podmínek. Byl téměř neustále přikován, těžká pouta mu bránila v pohybu, a několikrát byl krutě mučen. Znovu a znovu odmítal zřít se své víry a uznat svrchovanost anglického krále ve věcech náboženství. Jeho věznitelé chtěli dosáhnout toho, aby jim prozradil jména dalších katolíků. Pětkrát byl vyslýchán a různým způsobem týrán. Jednou mu prý po devět nocí nedovolili spát, bodali do něj a přeráželi mu některé kosti. Nikoho však neprozradil.

Soud se snažil vydat ho na smrt jako vzbouřence, a ne jako věřícího ka-

tolíka, protože si nepřál, aby byl uctíván jako mučedník a tím ještě přispěl k upevnění katolické víry. Celý proces dopadl tak, jak si to soudcové předem domluvili. Ogilvie byl označen za velezrádce a pro urážku královského majestátu, za obhajobu papežovy pravomoci v duchovních věcech i nad poddanými anglického krále a za pobuřování proti zákonům byl odsouzen k smrti oběšením.

Rozsudek byl vykonán 10. března 1615 na šibenici, která byla vztyčena v centru města. Když byl oběšen, různec, který držel v ruce, prý dopadl na jednoho z kalvinistů, již popravě přihlíželi, a tento zážitek vedl k jeho obrácení na katolickou víru. Smrt Ogilvieho zastihla v necelých třiceti šesti letech. Pohřben byl na hřbitově pro odsouzence. O jeho ostatcích se oficiálně nic neví, ale podle Sinclairova svědectví je věřící hned následující noci tajně přenesli na jiné místo. Ve vězení se mu podařilo sepsat a tajně ven propašovat zprávu o svém zatčení, soudním přelíčení i mučení a nelidských podmínkách, ve kterých byl ve vězení držen. Text byl doplněn jeho spoluvězni a svědčí o Ogilvieho neochvějnosti a úsilí přesvědčit o pravdě katolické víry i jeho protivníky.

Patron olomouckých studentů

Jan Ogilvie je jediným kanonizovaným skotským mučedníkem z doby reformace. Proces jeho blahořečení byl zahájen nedlouho po jeho

Vzácným hostem vzpomínkové akce, na které si v květnu v Olomouci připomněli 400. výročí smrti sv. Jana Ogilvie, byl skotský jezuita James Crampsey. Slavnostní studentskou mší svatou po přijímání oživil děkovnou písní, kterou sám zazpíval a zahrál na kytaru (Foto Tomáš Jemelka)

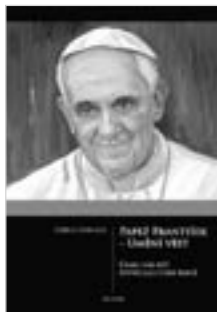
smrti, již roku 1629. Hlavním svědkem předběžného vyšetřování, na jehož základě se v Římě připravovaly podklady procesu, byl Ogilvieho nejstatečnější přítel Vilém Sinclair. Kvůli různým okolnostem však byl Ogilvie prohlášen za blahoslaveného až roku 1929. K jeho svatořečení v říjnu 1976 významně přispělo zázračné uzdravení glasgowského doktora Johna Fagana, který se roku 1967 uzdravil z rakoviny žaludku poté, co se jeho žena Mary a věřící z farnosti bl. Jana Ogilvieho v Easterhouse modlili k tomuto jezuitskému mučedníkovi.

Ogilvie je patronem Skotska, olomoucké komunity českých jezuitů a zvláštním ochráncem studentů

a pedagogů olomoucké univerzity. Především pro mladé lidi může být příkladem nadaného mladého člověka, který bral svůj život vážně; po pokorném hledání dospěl k poznání, co od něho Bůh chce, a na Boží volání odpověděl tím, že se mu zcela zasvětil. Uctíván je jako mučedník pro náboženskou svobodu, ke kterému se věřící modlí za náboženskou toleranci a svobodu vyznání. Svůj život položil za požadavek svobody svědomí a z nesouhlasu s nepatřičným zasahováním politické moci do věcí náboženství. Je jedním z patronů těch, kdo si uvědomují potřebu ekleziologického dialogu a sjednocení křesťanů.

Lenka Češková

Umění vést

Chris Lowney

Papež František – Umění vést

Čemu nás učí první jezuitský papež

Praha-Kroměříž: Stanislav Juhaňák-TRITON, 2014

ISBN 978-80-7387-808-5

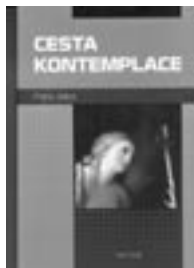
Ožádném Petrově nástupci nikdy nevyšlo za dva roky tolik různých publikací jako o prvním jezuitském papeži Františkovi. Často jsou bohužel jen povrchním zachycením jeho výpovědí a biografických črtů. Kniha Chrise Lowneyho se snaží jít hlouběji. To, že autor sám byl členem jezuitského řádu, dobře zná základní obrysy ignaciánské spirituality a prošel řeholní formací, je jeho velkou výhodou. Chápe díky tomu lépe papežovy motivy, které jiným autorům zůstávají skryté. Jako člověk, který dlouhodobě zastává vedoucí funkce, se Lowney zajímá především o umění vést (*leadership*).

Františkova popularita stoupá a byť papež zpochybňuje konzumní životní styl dnešní společnosti, lidé mu pozorně naslouchají. Nemoralizuje, ale jako zručný lékař se dotýká bolestí světa. Podle autora dává velkou lekcí mnoha manažerům, kteří si osvojili základní pravidla managementu, ale chybí jim rozhled a hodnoty, které by z nich mohly udělat opravdové vůdce. Kniha se snaží prozkoumat základy, které papeže činí respektovanou duchovní autoritou a vůdčí osobností. Autor poukazuje především na duchovní a lidskou formaci, kterou získá v řádu každý jezuita.

Proto se kniha může stát především cenným manuálem pro ty, kdo mají nějaké vedoucí funkce, a papež v ní posloužil jen jako „případová studie“. Jeho zásady mohou být užitečné všem, kdo mají odpovědnost za druhé: Důkladně poznejte sami sebe, ale žijte službou druhým! Vnořte se cele do světa, ale denně se ze světa stahujte! Žijte přítomností, čtěte tradici a tvořte budoucnost! Knihu tedy ocení nejen církevní představitelé či duchovní doprovázející, ale i nevěřící manažeři anebo rodiče, kteří ztrácejí autoritu u svých dětí.

Jan Regner SJ

Anotace

Franz Jalics SJ

Cesta kontemplace

Triton, Praha 2015

ISBN 978-80-7387-858-0

Kontemplace v křesťanském chápání znamená prožívání Boží přítomnosti. Je to Boží dar, který si člověk nemůže nijak zasloužit, ale může se k jeho přijetí disponovat. Kontemplativní člověk, který v hloubi svého nitra v tichu zakouší blízkost Boha, se nevzdaluje světu – naopak, kontemplativní modlitba mu pomáhá nalézt nový vztah ke všemu, co jej obklopuje, k Bohu i k sobě samému, a dává mu netušený pokoj a svobodu. V Německu působící maďarský jezuita, známý exercitátor, autor řady knih o duchovním životě (např. Kontemplativní exercicie, 1994) a zkušený průvodce na cestě kontemplace vede čtenáře krok za krokem do komůrky, kde je možné se setkat s Bohem (srov. Mt 6,6).

Stefan Kiechle SJ

Jak zacházet s mocí

Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2015

ISBN 978-80-7195-821-5

Hutná, prakticky zaměřená kniha provinciála německých jezuitů předkládá zamyšlení nad tím, co je to moc, jak s ní zacházet etickým způsobem, jak čelit pokušením moci či jakou mocí disponují podřízení. Autor postupuje systematicky podle Duchovních cvičení sv. Ignáce. Všimá si dobrých i špatných vlastností moci a vede čtenáře k tomu, aby moci užíval pro dobro. Pracuje přitom s příklady, které známe z jakéhokoli pracoviště, z politiky i rodiny. Ukazuje také, jak s mocí zacházel Ježíš Kristus. Kniha bude poučná pro ty, kdo vykonávají moc nad druhými, i pro jim podřízené. V závěru uvádí dvanáct stručných zásad, které pomůžou zlepšit způsob, jakým s mocí zacházíme.

P. Severin Leitner SJ

29. 3. 1945–7. 6. 2015

P. Severin Leitner SJ se narodil 29. března 1945 ve vesnici Pfunders, provincie Bolzano, v Jižním Tyrolsku. Se svými jedenácti sourozenci vyrostl na venkovské usedlosti, otce ztratil již v dětství. Základní školu vychodil v Pfunders a pak navštěvoval biskupské gymnázium Vinzentinum v Brixenu.

Ve dvaceti letech, 16. září 1965, vstoupil do jezuitského řádu a stal se členem rakouské provincie. Studoval v německém Pullachu a rakouském Innsbrucku. Na kněze byl vysvěcený 6. července 1974 v Innsbrucku, kde 3. prosince 1982 také složil slavné sliby.

Věnoval se především pastorační mládeže a studentů, formaci kandidátů kněžství a mladých jezuitů. Působil jako kaplan pro mládež a vysokoškoláky ve Vídni a Innsbrucku. Deset let (1987 až 1997) byl novicmistrem ve společném noviciátu rakouské a švýcarské provincie v Innsbrucku. Následně působil jako regens tamního mezinárodního kněžského semináře Canisianum.

Provinciál a varhaník

V letech 2001–2008 byl představeným rakouské provincie a jako provinciál se zúčastnil 35. generální kongregace. Po sabatickém období, které strávil na Cerro Macapata uprostřed peruánských And a ve Vídni, se stal rektorem jezuitské koleje v Innsbrucku (2009–2012) a delegátem prezidenta jezuitské Konference evropských provinciálů pro formační centra.

Dne 15. prosince 2011 byl jmenován konzultorem generálního představeného Tovaryšstva Ježíšova Adolfa Nicoláse a jeho regionálním asistentem pro střední a východní Evropu (ECO). Novou službu v Římě započal 3. září 2012. Od 3. prosince

2012 byl také delegátem otce generála pro římské koleje Germanicum-Hungaricum a Russicum. Letošního roku v březnu oslavil sedmdesáté narozeniny a v září by si připomněl padesát let v Tovaryšstvu.

Jako asistent pro ECO dvakrát navštívil také Českou republiku. V listopadu roku 2012 otce generála doprovázel při jeho vizitaci české provincie; tehdy zavítal do Brna, Olomouce, Prahy a Děčína. Na jaře roku 2013 se účastnil setkání provinciálů asistence ECO a při této příležitosti poznal jezuitské komunity v Kolíně, na Velehradě a na Svatém Hostýně.

Živě se zajímal o aktivity v české provincii a s velkým zájmem, radostí a uznáním je podporoval, ať už to byla činnost exercičního domu v Kolíně, či výstavba nových koncertních varhan v jezuitském kostele v Brně. Sám byl varhaníkem a velkým znalcem hudby i varhan a původně měl nový královský nástroj v Brně „u jezuitů“ 29. června 2014 také posvětit.

Pán si jej povolal z hor

Otec Leitner tragicky zahynul v neděli 7. června dopoledne při výstupu na Corno Grande, nejvyšší horu Apenin v jejich centrální části zvané Gran Sasso. V nadmořské výšce 2800 m uklouzl na sněhu, zřítíl se z útesu a na místě zemřel.

Na výlet do hor se tento vášnivý alpinista vydal společně s jedním spolubratrem z Rakouska, který nebyl

zraněn. Do Apenin se vypravili v neděli ráno z Říma a z bezpečnostního hlediska byli na výstup velmi dobře vybaveni. Tragickou nehodu nejspíše způsobilo velké množství sněhu, které se v místě výstupu nacházelo.

Laskavý milovník přírody

Zpráva o smrti Severina Leitnera těžce zasáhla jezuitu v celé Evropě. „Severin v sobě spojoval obrovskou lidskou vřelost a smysl pro přátelství s vůdčími a organizačními schopnostmi,“ napsal P. John Dardis, prezident Konference evropských provinciálů. „Byl známý svým úsměvem a svou jemností. Bude chybět mnoha evropským jezuitům. Nechť odpočívá v pokoji.“

Jménem celé generální kurie vyjádřil svůj zármutek nad tragickou smrtí spolubratra generální sekretář Tovaryšstva Ignacio Echarte. „Severina si budeme pamatovat jako člověka, který byl laskavý, ochotný, veselý a vždy se usmíval. Miloval přírodu a když se ocitl ve ‚svých‘ horách, jeho srdce se snadno povzneslo ke vzdávání díky Bohu. A právě z těchto hor si jej Pán povolal,“ uvedl španělský jezuita.

Zádušní mše za otce Leitnera se sloužila v pátek 12. června v 10:30 v římském kostele Santo Spirito poblíž generální kurie. Pak byly jeho tělesné pozůstatky uloženy do jezuitské hrobky na hřbitově Campo Verano v Římě.

Lenka Češková

Zprávy

Praha

■ V týdnu od soboty 30. května do soboty 6. června se jezuitský kostel sv. Ignáce na Karlově náměstí zapojil do evangelizační akce Dny víry, která navázala na již tradiční Noc kostelů. Po dobu celého týdne byli příchozím v kostele sv. Ignáce k dispozici věřící z řad kněží i laiků. Formou psané modlitby vhozené do krabice mohli zájemci svěřit svůj úmysl, za který se pak věřící modlili při večerní mši svaté. Místní jezuité si připravili několik přednášek o modlitbě a církvi. Dobrovolníci ze společenství Živé kameny po celý den nabízeli komentované prohlídky chrámu, a program „Dívej se jinak“ návštěvníkům pomáhal na základě detailů výzdoby chrámu lépe pochopit vyznání víry. K vidění byly také dvě výstavy – minivýstava liturgických předmětů „K čemu se to používá?“ a výstava kreseb, akvarelů a pláten George Radojčiče *Via mea*. Hledající, zejména z řad mladých lidí, byli zváni na rytmičnou studentskou mši svatou a následné setkání s věřícími vysokoškoláky z VKH Praha. Večery patřily komunitě Chemin Neuf, která uspořádala řadu modlitebních setkání, např. na téma smíření a hledání Boží vůle. O úvodním

víkendu byl na přilehlé zahradě jezuitské rezidence také připraven bohatý dětský program na téma misí. Děti postavily kostel a nemocnici, seznámily se s historickými i současnými misionáři a hledaly odpověď na otázku, proč se misie vůbec dělají.

■ Ve dnech 12. a 13. května zavítal do české metropole francouzský jezuita a znalec muslimského světa Alain Feuvrier, který ve Francii působí jako odborný poradce v oblastech islámského práva a v současné době buduje jezuitské středisko pro porozumění s islámem. Pro posluchače z řad nejširší veřejnosti si připravil dvě přednášky, pronesené na Katolické teologické fakultě a v kostele Nejsvětějšího Salvátora. V první z nich představil některá základní témata islámu, jako je pojetí Boha a proroků či osobnost Mohameda; pozastavil se také nad souvztážností mezi Biblií a Koránem, pochopením náboženské role člověka a společenství, praxí islámu a nad vztahy mezi křesťany a muslimy. Při druhé přednášce se pokusil odpovědět na otázku, zda se máme bát islámu.

Brno

■ V červnu byl zahájen projekt obnovy vzácného souboru intarzovaných

barokních skříní s figurálními řezbami, které se nacházejí v sakristii brněnského jezuitského kostela Nanebevzetí Panny Marie. Obnova se uskuteční díky mezinárodnímu projektu, do kterého se zapojují studenti restaurování uměleckořemeslných památek na Vyšší odborné škole restaurátorské v Brně, která je součástí Střední školy umění a designu, stylu a módy a Vyšší odborné školy Brno, a jejich kolegove z německé Staatlich anerkannte Fachakademie für Restauratoren Ausbildung v Mnichově. V období od června do konce roku 2015 jsou plánovány dva čtrnáctidenní workshopy, během nichž budou studenti společně pracovat v sakristii chrámu. Jejich prvořadým úkolem je zajištění stavu konstrukce skříní a vypracování konzervátorského a restaurátorského záměru. Při druhém workshopu dojde na samotné restaurování. Projekt se uskutečňuje díky dotaci z evropského programu Erasmus plus. Kromě výměny profesních znalostí a zkušeností českých a německých studentů i pedagogů přispívá také k důležité kulturní výměně a hlubšímu porozumění mezi oběma národy.

Hradec Králové

■ V pátek 8. května, který se v Hradci Králové tradičně slaví jako Den kraje, přijal jezuitský kněz a vyhledávaný exercitátor Jan Rybář z rukou hejtmana Královéhradeckého kraje Lubomíra France pamětní me-

daili udělovanou osobnostem, jež se zasloužily o rozvoj či prezentaci Královéhradeckého kraje. Udílením pamětních medailí chce kraj alespoň symbolicky ocenit lidi z nejrůznějších oblastí, kteří svou poctivou prací či zcela nezištnou činností přispívají k tomu, že se obyvatelům v kraji dobře žije a cítí se tam v bezpečí. Mezi dalšími oceněnými nechyběli příslušníci složek Integrovaného záchranného systému, divadelníci ani váleční veteráni.

Klatovy

■ Poslední dubnový víkend, 24. až 26. dubna, již tradičně patřil konferenci Barokní jezuitské Klatovy. Letošní devátý ročník se zaměřil na téma Víra, věda a literatura v 17. a 18. století. Pro účastníky byla připravena historická konference, na které vystoupili přední čeští odborníci na danou tematiku. Například historik umění Jan Royt posluchačům přiblížil fenomén barokních krvácejících obrazů a soch, mezi něž patří i zářný obraz Klatovské Madony. Na letošní konferenci vystoupili také dva zahraniční hosté, profesori na univerzitě v bavorském Řezně, jejichž účast zprostředkovalo sdružení Ackermann-Gemeinde (AG). Fyzikální chemik Bernhard Dick se věnoval induktivní logice matematika a teologa Thomase Bayese; Klaus Unterburger z teologické fakulty přiblížil kontakty filozofa Gottfrieda W. Leibnitze se členy jezuitského řá-

du. Přednáškový blok uzavřela Ivana Čornejová zamyšlením nad významem konference Barokní jezuitské Klatovy, která se stala centrem výzkumu českého baroka. K duchovním vrcholům setkání patřilo rekviem, kterému předsedal provinciál českých jezuitů Josef Stuchlý a hudebně ho doprovodil pěvecký sbor Šumavan, a nedělní mše svatá za hudebního doprovodu Kolegia pro duchovní hudbu. Akci uzavřela přednáška P. Františka Hylmara SJ o ignaciánské spiritualitě a duchovním světě současného člověka. Příští rok se uskuteční již desátý ročník konference, který symbolicky připadne na jubilejní rok 2016, ve kterém si připomeneme výročí smrti sv. Ignáce z Loyoly (1556), příchodu jezuitů do Čech (1556) i jejich zakotvení v Klatovech (1636).

Olomouc

■ Ve dnech 31. března až 1. dubna se v Olomouci uskutečnila mezinárodní konference Náboženství a obecné dobro, která se věnovala aktuálním otázkám mezináboženského dialogu v kontextu současných společenských a politických proměn, vztahu náboženství a dnešní sekularizované společnosti a multikulturalizmu. Na konferenci vystoupili významní odborníci z amerických, evropských a českých univerzit, jako jsou Wilhelmus Valkenberg z Americké katolické univerzity ve Washingtonu, který srovnával křesťansko-muslim-

ský dialog v USA a ve střední Evropě, či anglický jezuita Michael Barnes z Heythrop College v Londýně, jenž promluvil o multikulturalizmu z hlediska britské zkušenosti. Aktuální stav mezináboženského dialogu a výzvy do budoucnosti v kontextu České republiky nastínil Pavel Hošek z Evangelické teologické fakulty UK v Praze; Tomáš Halík z Filozofické fakulty UK v Praze svůj příspěvek věnoval tématu důstojnosti člověka a lidských práv v mezináboženském dialogu. Jarosław Róžański a Waldemar Cisło z Varšavy se soustředili na postavení křesťanů v Iráku, Sýrii a Nigérii a tradičnímu náboženství kmenů Kirdi. Zástupci olomouckého Institutu interkulturního, mezináboženského a ekumenického výzkumu a dialogu při CMTF UP, který konferenci pořádal, Pavel Ambros, Jaroslav Franc a Jarosław Pastuszak, se zaměřili na ekumenický dialog s křesťanským Východem, pojetí člověka v islámu a analýzu procesu proměny pojmu člověka v kontextu sekularizace na pozadí současného výtvarného umění.

Olomouc

■ Při příležitosti 400. výročí mučednické smrti sv. Jana Ogilvie se v hanácké metropoli ve dnech 19. až 20. května uskutečnila vzpomínková akce, která přiblížila osobnost a životní osudy tohoto skotského jezuitského mučedníka, který v Olomouci vstoupil do Tovaryšstva a noviciát absol-

voval v Brně. Vzácným hostem setkání byl skotský jezuita a někdejší britský provinciál James Crampsey, který v Olomouci pronesl dvě přednášky a celebroidal slavnostní studentskou mši svatou k počtě sv. Jana Ogilvie. První přednáška se zaměřila na aktuální téma vztahu papeže Františka k ignaciánské spiritualitě. Téma druhé přednášky znělo Životní úděl věrného služebníka evangelia, skotského mučedníka sv. Jana Ogilvie.

Vatikán

■ Ve čtvrtek 30. dubna před polednem se ve vatikánské aule Pavla VI. papež František setkal s pěti tisíci členy italského Společenství křesťanského života (SKŽ), celosvětového hnutí, které čerpá z ignaciánské spirituality a navazuje na někdejší jezuitské mariánské družiny. Během zhruba čtyřicetiminutového setkání odpověděl na několik otázek, které mu zástupci hnutí položili. Ve svém dialogu se členy SKŽ papež zdůraznil, že je potřeba vycházet na periferie s vědomím, že to, že my sami na těchto periferiích (jako je např. vězení) nemusíme žít, je dílem pouhé Boží milosti. Hovořil také o naději, která je darem Božím; je tou nejskromnější ctností, protože je ctností pokorných, a je třeba se hodně snížit, aby nám ji Pán daroval. Dále poukázal rovněž na to, že je potřeba vstoupit do Pánových ran, dotknout se jich, a to v ranách dnešního

lidstva, jako je např. chudoba. Na závěr se hovořilo o vztahu mezi vírou a občansko-politickou angažovaností. Papež podtrhl nutnost politicky se angažovat a připomněl, že politika je jednou z nejvyšších forem milosrdné lásky, protože hledá obecné dobro. Katolíci nesmějí dovolit, aby skartační kultura dnešní politiky, která se klaní modle peněz a odepisuje člověka, odepisala nás všechny.

■ V úterý 14. dubna večer v Římě odešel na věčnost italský kardinál Roberto Tucci, který by se 19. dubna dožil 94 let. Tento člen Tovaryšstva Ježíšova byl dlouholetým šéfredaktorem časopisu italských jezuitů *La Civiltà Cattolica* (1959–1973) a generálním ředitelem Vatikánského rozhlasu (1973–1985). Během zasedání 2. vatikánského koncilu působil jako teologický expert. Za pontifikátu Jana Pavla II. organizoval papežské zahraniční cesty; v letech 1979–2001 papeže doprovázel téměř na všech jeho cestách mimo Itálii. Pohřeb kardinála Tucciho se uskutečnil 17. dubna v bazilice sv. Petra ve Vatikánu; zádušní mši sloužil děkan kardinálského sboru, kardinál Angelo Sodano, a obřad posledního rozloučení papež František. V soustrastném telegramu, který zaslal generálnímu představenému jezuitů Adolfo Nicolásovi, papež s vděčností vzpomněl na cennou práci, kterou zesnulý kardinál vykonával pro Svatý stolec, a poukázal na

Tuccioho dynamický a činorodý život, jenž se vyznačoval velkorysým naplněním řeholního povolání.

Řím

■ Ve dnech 30. dubna až 3. května se v Římě konalo druhé formační setkání mezinárodního společenství Živé kameny, které se zaměřuje na evangelizaci prostřednictvím památek křesťanského umění. Do Říma se sjelo více než šedesát mladých lidí z téměř dvaceti různých komunit po celé Evropě, aby si společně prohlubovali vzdělání v oblasti dějin umění a teologie. Účastníci si vyslechli přednášky Lydie Salviucci o vztahu jezuitů k umění, Beatriz Laguillo o světle v sakrální architektuře a jezuitu Nicolase Steevese o významu obrazů a imaginace. Teoretickou část doplnila procházka po významných barokních památkách v centru Říma, kterou vedl jezuita a historik umění Stefano Titta. V další části se účastníci rozdělili do dvou skupin. Pokročilejším přednášel jezuita Jean-Paul Hernandez o eucharistické teologii. „Začátečníci“ mezitím vytvářeli koláž, která měla vyjádřit přítomnost a působení Boha v jejich životě, a dozvěděli se něco bližšího o stylu Živých kamenů a o pojetí posvátného prostoru v Bibli. Nechyběly ani každodenní ranní ignaciánská rozjímání a společné mše svaté. Společně s dobrovolníky z Itálie, Malty, Německa, Polska, Slovenska a Španělska se setkání zúčastnila také sku-

pinka mladých lidí z České republiky; vedle Prahy a Brna byl poprvé zastoupen rovněž Velehrad.

Glasgow

■ Čtyřsté výročí mučednické smrti sv. Jana Ogilvie, které připadlo na úterý 10. března, si ve Skotsku připomněli během několikadenní vzpomínkové akce v Glasgow. K věřícím při ní promluvil britský jezuitský provinciál Dermot Preston, který je vybídl, aby svůj život „neprospali“, ale aby se nechali inspirovat obětmi lidí, jako byl Ogilvie. Papeže Františka na oslavách reprezentoval kardinál Cormac Murphy O'Connor, který slavil 9. března v přeplněném jezuitském kostele sv. Aloise Gonzagy ekleziologickou bohoslužbu. Na té byli přítomni také syn a vnuk Johna Fagana, jehož zázračné uzdravení přispělo k Ogilvieho svatořečení (1976). Kardinál se rovněž zúčastnil slavnostní mše svaté v katedrále, kterou na poděkování za život a svědectví skotského jezuitu slavil za účasti věřících z celého Skotska místní arcibiskup. V rámci jubilejních oslav vyšla kniha „Jan Ogilvie. Jezuita v přestrojení“, jež popisuje Ogilvieho působení ve Skotsku i to, jak byl zrazen, zatčen a uvězněn. Věnuje se také úctě, kterou jezuitskému knězi prokazují skotští katolíci, kauze jeho blahořečení a svatořečení a nezapomíná ani na poselství, jež z Ogilvieho života můžeme čerpat pro naši dobu. Skotové také nově na-

studovali divadelní hru „Mučednictví sv. Jana Ogilvie“, která se v rámci glasgowského „postního festivalu“ vydala na turné po kostelích. Z podnětu jezuitské farnosti v Glasgow vznikl rovněž krátký animovaný film o životě sv. Jana Ogilvie, který je ke shlédnutí na YouTube.

Káthmándú

■ O víkendu 25. až 26. dubna, a posléze také v úterý 12. května, zasáhlo Nepál a sousední země silné zemětřesení s mohutnými následnými otřesy, které si vyžádalo několik tisíc lidských životů. Nepálští jezuité, spolu s dalšími řeholními komunitami a nepálským vikariátem, neutrpěli žádné ztráty na životech ani vážná zranění. Většina nepálských jezuitů se společně s biskupem Nepálu v sobotu 25. dubna účastnila

kněžského svěcení svého spolubratra Teke Raje Paudela, které se konalo v jeho rodné vesnici Okhaldunga v odlehle východní části země. Zemětřesení je zasáhlo po skončení obřadu. Mnoho domů v obci se sesulo, ale nikdo nebyl zraněn, protože všichni obyvatelé byli na svěcení. Jezuitské budovy v Káthmándú nebyly nijak zásadně poškozeny, a jezuitské školy se otevřely pro lidi bez přístřeší. Nepálští jezuité se také zapojili do záchranných prací, podíleli se na dodávkách potravin a dalších nezbytných věcí obětím zemětřesení. Snažili se rovněž dostat do odlehlých vesnic s obtížným přístupem. Jezuitská misijní díla po celé Evropě zorganizovala finanční sbírky na pomoc postižených v Nepálu.

Seznam podporovatelů od 25. února do 7. června 2015

Mgr. Gerik Císař, Černošice; Slávka Bulíková, Praha; Marcel Grec; Pavel Kejdana, Liberec; RNDr. Anna Sekaninová, Brno; Ing. Jiří Thomas, Šilheřovice; Klášter sester premonstrátek, Doksany; Květoslava Březovská; Marie Švecová; Anna Kubíková, Tvrdonice; Vít Blaha, Vracov; P. Jan Daněk, Nové Město na Moravě; MUDr. Dagmar Pohunková, Praha; Ing. Jan Glac, Holýšov; Dr. Vladimír Petrus, Praha; Jan Paca, Praha; Helena Mikáčová, Velká nad Veličkou; Ing. Karel Pelikán, Bukovany u Hodonína; Pavel Konzal, Praha; Marta Hučínová, Praha; Lucie Churaňová; Česká provincie Congregatio Jesu, Štěkeň; Římskokatolická farnost Luže; Ing. Petr Durna, Brno; Milada Schneiderková; Vladimír Bouček, Kroměříž; Vojtěch Mikyska; Ing. Jindřich Kania, Znojmo; Larissa Smoglejová; Josef Jakubiček, Zlín; Jiří Hájek, Stříbro; Ivo Kubíček; René Lehovec; Petr Hylmar, Hradec Králové; Marie Burešová, Brno; Karel Stein, Děčín; Cyril John, Česká Třebová; Římskokatolická farnost Louny; Václav Břich, Kropáčova Vrutice; MUDr. Venuše Šmejkalová, Kolín; Josef Stojaspal, Dolní Němčí; Bohuslava Pavlů, Brno; Adolfa Regnerová, Červený Kostelec; Jarmila Zindulková, Blansko; Anna Palová, Frýdek-Místek; František Javůrek; Anna Šrajbřová; Ludmila Popová; Marie Novotná, Sedlec-Prčice; Kristina Krupová, Český Těšín; Mons. Mgr. Josef Zouhar, Hodonín; Římskokatolická farnost Místek, Frýdek-Místek; Josef Dušek, Hradec nad Moravicí; Markéta Švecová; Karel Gleisner, Mladá Boleslav;

Doc. PhDr. František Hradil, CSc., Prušánky; Miroslav Karlík; Marie Niedermertlová, Příbyslav; Josef Mléčka, Ostrožská Nová Ves; Novákovi, Dobrá; Ing. Jan Kostecký, Praha; Miloslav Popelka, Jalubí; Ing. Pavel Šmíd; Ing. Gerard Jargus, Havířov; Pavel Kahoun, Praha; Jitka Závodná; Štefan Chotěboř; Marie Horáková, Žďár nad Sázavou; Marie Rudolfová, Kroměříž; Ing. František Holík, Praha; Erich Weigel; Ing. František Jaroš; Anna Čunková, Zlín; Jarmila Vajdaková, Trnava u Zlína; Marie, Horní Lideč; Jana Sobková, Frýdek-Místek; Silvestr Malec, Velká Bíteš; Jarmila Neumannová, Praha; Rodina Bačova, Brumov-Bylnice; Ing. Jiří Holík, Šternberk; Ing. Vojtěch Tomeček, Vnorovy; Pavel Novák, Plzeň; Ludmila Porazilová, Kelč; Vladimír Pavlík, Ostrava; Marta Polnická; Jiřina Hajzerová, Lipová; František Holešínský, Hodonín; Dr. Karel Kotyza, Prostějov; Společnost Deer křesťanské lásky, Litomyšl; Josef Matulík, Březůvky; Jaroslav Vašíček, Brno; Anna Heliová; Rodina Kovaříkova, Brno; Ing. Antonín Špulák, Červený Kostelec; P. Josef Šik, Brno-Lesná; Marie Zvoníková, Praha; RNDr. Anna Šedivá; Pavel Švancara; Šamonilovi, Rájec-Jestřebí; Otálie Špottová, Český Těšín; P. Jiří Šolc SJ, Bystřice pod Hostýnem; Nadace Dobré dílo sester sv. Karla Boromejského, Praha; Milena Šimánková, Praha; Karel Nový; Marie Šmelhausová; Sestry Římské unie řádu Sv. Voršily VDF, Jiřetín pod Jedlovou; Marie Zoulová; Prem. P. Dominik Doubrava; Alois Andryšek, Praha.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Jubilea

P. Robert Kunert	Olomouc	4. 7.	45 let kněžství
P. Antonín Krejčířík	Velehrad	22. 8.	45 let kněžství
P. Petr Kolář	Praha	5. 7.	40 let kněžství
P. Jiří Kovář	Český Těšín	6. 7.	30 let kněžství
P. Václav Umlauf	Liberec	15. 9.	15 let kněžství
P. František Brázdil	Olomouc	31. 7.	35 let v Tovaryšstvu
P. Petr Přádka	Velehrad	31. 7.	35 let v Tovaryšstvu
P. František Kuběna	Všemina	14. 9.	35 let v Tovaryšstvu
F. Václav Dlapka	Velehrad	15. 8.	30 let v Tovaryšstvu
P. Michal Altrichter	Olomouc	8. 9.	30 let v Tovaryšstvu
P. Pavel Koudelka	Jiřetín pod Jedlovou	14. 8.	25 let v Tovaryšstvu
P. Pavel Gábor	USA	14. 8.	20 let v Tovaryšstvu
P. Jan Regner	Praha	14. 8.	20 let v Tovaryšstvu
P. Petr Vacík	Praha	14. 8.	15 let v Tovaryšstvu
P. Josef Tichý	Praha	30. 8.	85 let
P. Pavel Ambros	Olomouc	19. 9.	60 let

Srdečně blahopřejeme